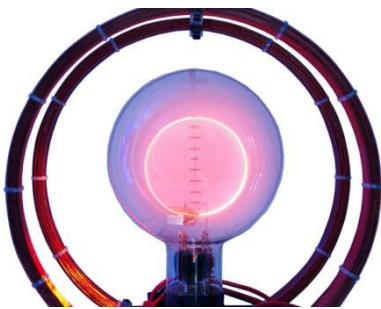
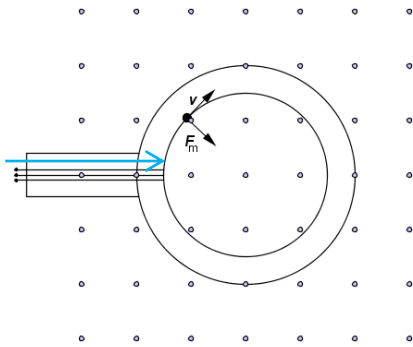
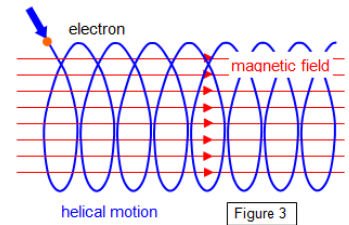

33 Částice s nábojem v magnetickém poli

- k pozorování pohybu částic s nábojem, např. elektronů, slouží ..... trubice

- siločáry homogenního pole na obr. 1 směřují směrem .....
- elektronový paprsek (na obr. 1 vyznačen modrou šipkou) směřuje ..... k indukčním čarám homogenního magnetického pole
- z obr. 1 i fotografie je vidět, že po vletnutí elektronu do magnetického pole dojde k ..... jeho trajektorie, která má tvar .....
- v případě, že směr rychlosti (pohybu elektronu) není ..... na směr magnetické indukce ($v \perp B$) má trajektorie tvar ..... (viz obr. 2)

Odvození vztahu pro magnetickou sílu působící na částici s nábojem Q v magnetickém poli:

- do vztahu pro magnetickou sílu $F_m = BIl \sin \alpha$ dosadíme místo proudu I ze vztahu $I = \frac{Q}{t}$ a získáme $F_m = \frac{B \cdot Q \cdot l \cdot \sin \alpha}{t}$
- podíl $\frac{l}{t}$ (délka, dráha lomená časem) určuje fyzikální veličinu ....., kterou značíme .....

Lorentzova magnetická síla

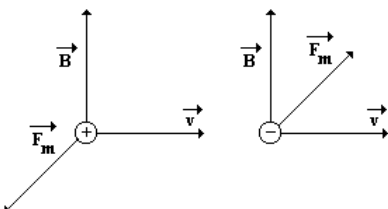
$$F_m = B \cdot Q \cdot v \cdot \sin \alpha$$

Obecně (vektorový zápis):

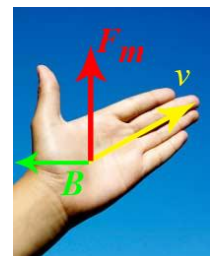
$$\vec{F}_m = Q \cdot (\vec{v} \times \vec{B})$$

- je to síla, kterou působí ..... pole o velikosti magnetické ..... B na částici s nábojem ....., která se v magnetickém poli pohybuje rychlostí .....
- úhel α je úhel, který svírají vektory ..... B a v

Směr magnetické síly pro kladně nabitou částici určíme Flemingovým pravidlem ..... ruky.

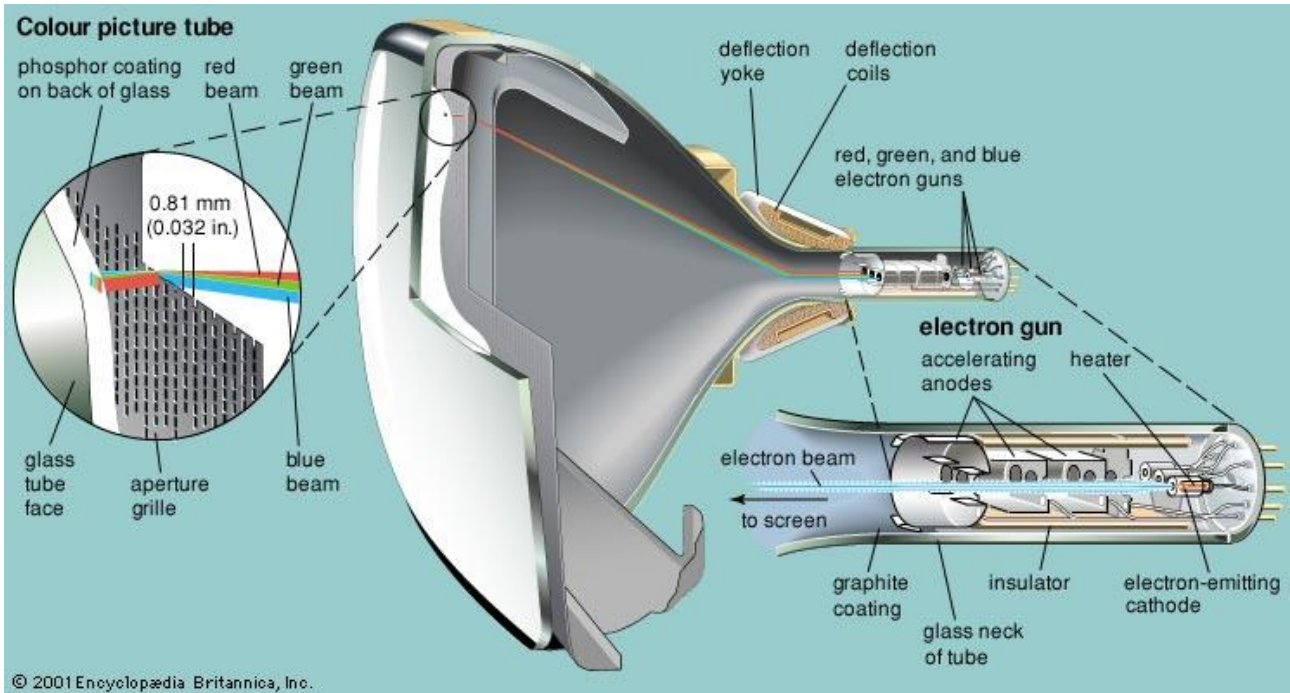
- položíme-li ..... ruku tak, aby prsty ukazovaly směr ....., indukční čáry mag. pole směřují ....., pak natažený palec ukáže směr ..... působící na kladnou částici

V případě záporně nabité částice, např. ...., použijeme obdobným způsobem ..... ruku.

a) **elektron v magnetickém poli**

- elektron objevil ..... při výzkumu ..... záření
- v magnetickém poli dochází k ..... elektronového paprsku
- na tomto principu funguje .....

Wehneltova trubice

- je vyplněná ....., tlak uvnitř je přibližně ..... Pa a je umístěná v homogenním magnetickém poli, které je realizováno ..... cívkami
- žhavená ..... díky **termoemisi** emituje ....., které jsou urychlovány .....
- je-li směr magnetické indukce kolmý na směr rychlosti ($v \perp B$) je trajektorií .....
- pohybuje-li se elektron po kružnici, působí na něj ..... síla F_d
- z rovnosti ..... síly F_m a ..... síly F_d pak můžeme vypočítat poloměr zakřivení (kružnice) trajektorie elektronu v magnetickém poli:

$$Bev = \frac{m_e \cdot v^2}{r}$$

$$r = \frac{\cdot}{\cdot}$$

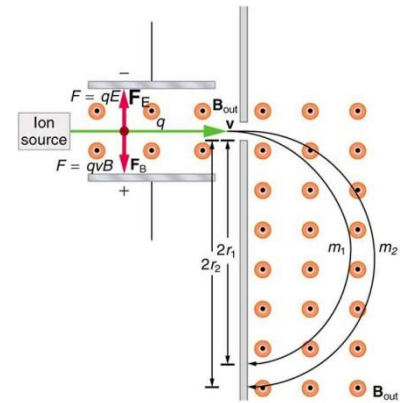
- m_e –
- v –
- B –
- e –

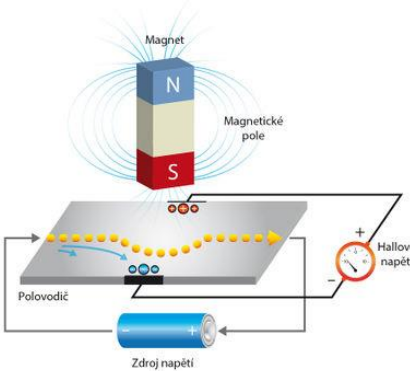
Hmotností spektrometr - zjistěte, k čemu slouží a jak funguje

.....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....

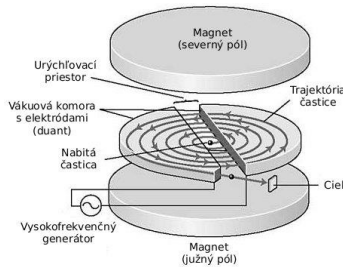

b) Hallův jev

- při průchodu elektrického proudu vodičem nebo polovodičem působí magnetické pole přímo na ....., které vytváří elektrický proud
- působením magnetické pole dojde uvnitř vodiče k ..... elektronů na jednu stranu a kladných iontů na druhou stranu
- tím můžeme na stranách vodiče naměřit malé Hallovo .....
- **využití:** pokud použijeme polovodičovou destičku, můžeme pomocí zjištěné hodnoty Hallova napětí určit velikost ..... přístrojem, který se nazývá .....
- v automobilovém průmyslu slouží **Hallova sonda** k .....

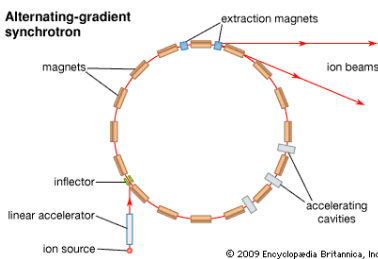
c) cyklotron a synchrotron

Cyklotron

- slouží k ..... částic
- dráha částice má tvar .....
- duté půlválce, které tvoří elektrody se nazývají .....
- největší se nachází v ..... a jmenuje se .....
- v ČR máme cyklotron v .....

Synchrotron

- se používá pro dosažení energií větších než ..... MeV
- trajektorie částic je na rozdíl od cyklotronu je .....
- pro dosažení velkých energií je třeba ..... poloměru
- největší je v ..... a jmenuje se .....

Fermilab (zjistěte zajímavosti o tomto zařízení: kde se nachází, jak velké energie vyvíjí, jak je velký, ...)

.....
 .....
 .....

